

FRISKFAKTOR

Oberoende och självständighet

Hannah Kroksson

DELAKTIGHET

MAKTANALYS

FÖRÄNDRING

SAMVERKAN

CIVILSAMHÄLLESPROPPEN

6.2.2 Principen om självständighet och oberoende

Den första princip som behandlas i överenskommelsen mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting är principen om *självständighet och oberoende*. Det är framför allt genom denna princip som det civila samhällets centrala betydelse för demokratin kommer till uttryck. I överenskommelsen framhålls att idéburna organisationer och verksamheter formulerar sitt uppdrag i samhället utifrån sin egen värdegrund och att de är självständiga såsom röstbärare också i sin samverkan med andra aktörer. Vidare sägs att de idéburna organisationerna kan ha en kritiskt granskande roll som röstbärare och opinionsbildare. Denna roll ska idéburna organisationer kunna ha utan att riskera samverkan eller sitt ekonomiska stöd i förhållande till det offentliga. Det har också beskrivits i avsnitt 4 hur möjligheten till självständighet och oberoende för civilsamhällets organisationer är en central aspekt av det internationella skyddet för dessa organisationer, såsom det uttrycks genom bl.a. föreningsfriheten.

När principen om självständighet och oberoende ska följas upp inom ramen för det uppföljningssystem som föreslås här är det relevant att studera organisationerna och deras medlemmars möjligheter att självständigt bedriva sin verksamhet utan obefogad kontroll eller inblandning från stat, kommun och landsting. En viktig aspekt är vilka system som finns för statliga bidrag till det civila samhällets organisationer som är verksamma inom olika områden. Dessa frågor utvecklas närmare i avsnitt 10. Här kan sammanfattningsvis sägas att det, med hänsyn till det civila samhällets självständighet och oberoende, är angeläget att säkerställa att den statliga styrningen genom bidrag inte blir alltför omfattande. Detta innebär att nivån på de bidrag som utgår för viss specifik verksamhet inom ett område, ofta genom verksamhets- och projektbidrag, inte bör dominera alltför kraftigt över de bidrag som utgår för organisationernas existens och mer generella behov, dvs. vanligen organisationsbidrag.

Ytterligare en utveckling som behöver följas är omfattningen av uppdrag till det civila samhällets organisationer, t.ex. om att utföra välfärdstjänster, i relation till organisationsstöd och annat mer villkorslöst

stöd. Stat, kommuner och landsting har ett stort intresse av det civila samhället som utförare av olika tjänster som annars utförs inom den offentliga sektorn, men denna typ av uppdrag bör inte få inkräkta på organisationernas självständighet och oberoende. Det bör t.ex. undvikas att det civila samhällets organisationer blir så beroende av uppdragen att deras roll som självständiga opinionsbildare och röstbärare begränsas på grund av farhågor att de kan komma att förlora uppdrag. Det civila samhällets självständighet och oberoende, samt dess förmåga att utifrån denna självständighet kritiskt granska den offentliga sektorn och bevaka olika gruppers intressen, utgör ett värde som är fundamentalt för demokratin. Det innebär också att såväl det civila samhället som stat, kommun och landsting har ett långsiktigt intresse av att renodla rollerna och undvika alltför långtgående sammanblandning mellan det civila samhället och den offentliga sektorn och deras olika roller.

Prop. 2009/10:55

KODEN – Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocesser

C. Oberoende

Idéburna organisationer måste betraktas som fria och oberoende organ med hänsyn till deras syften, beslut och aktiviteter. De har rätt att agera självständigt och att ge uttryck för synpunkter som skiljer sig från de myndigheter som de samarbetar med. De måste vara oberoende och inte under direkt kontroll av en regering. Idéburna organisationer får inte betraktas som politiska partier. Idéburna organisationer måste respekteras oavsett om deras åsikter överensstämmer med de offentliga myndigheters åsikter eller ej.

...

- **SYFTE**

- **BESLUT**

- **AKTIVITETER**

... inte i direkt kontroll av en regering.

... DEMOKRATIVILLKOREN

FRISKVÅRDSSAMTAL?

HÄLSOUNDERSÖKNING?

ALLA 6 PRINCIPERNA

- OBEROENDE / SJÄLVSTÄNDIGHET
- ÖPPENHET OCH INSYN
- KVALITET
- MÅNGFALD
- DIALOG
- LÅNGSIKTIGHET

**BEROENDE vs
OBEROENDE**

TILLIT

DEMOKRATISKA BESLUT

**MINDRE LYCKADE
EXEMPEL**

**REDOVISNING,
UPPFÖLJNING och
DEMOKRATI**

FRISKEFAKTOR

ALLA 6 PRINCIPERNA

- OBEROENDE / SJÄLVSTÄNDIGHET
- ÖPPENHET OCH INSYN
- KVALITET
- MÅNGFALD
- DIALOG
- LÅNGSIKTIGHET

- SYFTE
- BESLUT
- AKTIVITETER

... inte i direkt kontroll av en regering.

TILLITEN

FRISKEFAKTOR

VILKET
CIVILSAMHÄLLE
VILL VI HA?

VILKET

SAMHÄLLE

VILL VI HA?

TACK för mig!

hannah.kroksson@helamanniskan.se

0735-005492